

บทที่ 5

**ปัญหา อุปสรรค แนวความตืดและการดำเนินงาน
การศึกษาพิเศษของประเทศไทยในอนาคต**

บทที่ 5

ปัญหา อุปสรรค แนวความคิดและการดำเนินงาน การศึกษาพิเศษของประเทศไทยในอนาคต

5.1 ปัญหา และอุปสรรคในการจัดการศึกษาพิเศษ

(1) การจัดการศึกษาพิเศษ สำหรับคนพิการยังทำได้ในขอบเขตที่จำกัด ผลจากการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ปีการศึกษา 2526 ประชากรวัยเรียน (7-14 ปี) ที่ทั่วประเทศมีโอกาสได้รับการศึกษาเพียงร้อยละ 3.51 เด็กพิการแต่ละประเภทมีโอกาสได้รับการศึกษาไม่เท่ากัน

ดังนั้นเด็กพิการประเภท หูหนวก-หูตึง จะมีโอกาสมากที่สุด ประมาณร้อยละ 20-60 ของประชากร หูหนวก-หูตึง ในวัยเรียน

- เด็กพิการประเภทตาบอด ประมาณร้อยละ 3.70 ของประชากรตาบอดในวัยเรียน
- เด็กพิการทางสมองและสติปัญญา ประมาณร้อยละ 1.10 ของประชากรพิการทางสมอง
- เด็กพิการทางร่างกาย มีโอกาสน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 0.96 ของประชากรพิการทางร่างกายในวัยเรียนทั้งหมด

จะเห็นได้ว่า มีเด็กพิการ 4 ประเภทเท่านั้นที่ได้รับบริการจากรัฐ เด็กพิการอีก 8 ประเภท ยังไม่ได้บริการจากรัฐอย่างเป็นทางการ

เป็นที่น่าสังเกตว่า เด็กที่หูหนวก-หูตึง มีโอกาสทางการศึกษาสูงกว่าเด็กพิการประเภทอื่น ๆ ทั้ง ๆ ที่ เด็กประเภทนี้มีปริมาณน้อยกว่าเด็กประเภทอื่น ตามทฤษฎีแล้ว เด็กปัญญาอ่อนจะมีปริมาณสูงสุด เมื่อเทียบกับประชากรทั้งหมด ต่อจากนั้นก็จะเป็นเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์/พฤติกรรม ฯลฯ แต่ผลของการจัดการศึกษา กลับจัดให้เด็กที่มีปริมาณน้อย ได้รับการศึกษามากกว่า ซึ่งไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง

นอกจากนั้นยังพบว่า เด็กพิการที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีโอกาสทางการศึกษาสูงสุด คือร้อยละ 13.73 เด็กพิการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีโอกาทางการศึกษา น้อยที่สุด ร้อยละ 1 ส่วนภาคเหนือและภาคใต้มีโอกาสใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 3.43 และ 3.72 ตามลำดับ

(2) การบริหารการศึกษาพิเศษ ที่เน้นหนักด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษา อยู่ในสังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา บุคลากรของกรมส่วนใหญ่มีความชำนาญด้านมัธยมศึกษา แม้จะมีกองการศึกษาพิเศษรับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษ แต่ทรัพยากรส่วนใหญ่ของกองยังใช้ไปเพื่อการศึกษาสงเคราะห์มากกว่าการศึกษาสำหรับเด็กพิการ

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, น:141)

(3) ทศนคติของผู้บริหารการศึกษา ตลอดจนผู้บริหารที่มีบทบาทในการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาการศึกษาพิเศษ ส่วนมากมีทัศนคติต่อการศึกษาพิเศษที่ไม่ตรงกับความ เป็นจริง และมักติดอยู่กับความคิดเก่า ๆ ที่มีมานานหลายชั่วอายุคนแล้ว เช่น การศึกษาพิเศษเป็น การศึกษาสำหรับคนกลุ่มน้อย ต้องให้การศึกษาแก่เด็กปกติให้ทั่วถึงก่อนจึงให้การศึกษาแก่เด็ก พิการ...งบประมาณมีจำกัดจึงควรจัดให้เด็กปกติก่อน... ความคิดดังกล่าวมีผลกระทบต่อ การพัฒนาการศึกษาพิเศษอย่างมาก ในประเทศที่พัฒนาแล้วผู้บริหารมีความคิดว่าเด็กพิการมีสิทธิ เท่าเทียมกับเด็กปกติ ควรได้รับการศึกษาเท่าเทียมกับเด็กปกติด้วยการนำเงินมาจัดการศึกษา ให้กับเด็กพิการจนทำให้เขาสามารถช่วยเหลือตนเองได้ จะเป็นค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าการที่รัฐต้อง เลี้ยงเขาไปจนตลอดชีวิต

(ผดุง อารยะวิญญู, 2531 : น.29)

(4) ปัญหาด้านบุคลากร ปัจจุบันการผลิตครูด้านการศึกษาพิเศษสาขาต่าง ๆ ยังไม่ เพียงพอกับความต้องการ โดยเฉพาะครูสอนเด็กปัญญาอ่อน นอกจากนี้ยังขาดแคลนบุคลากร ที่ทำงานเพื่อเด็กพิการ อีกหลายสาขา เช่น

- นักจิตวิทยา (Psychologist)

- นักสังคมสงเคราะห์ (Social Worker)
- นักอาชีพบำบัด (Occupational Therapist)
- นักันทนาการ (Recreation Worker)
- ผู้เชี่ยวชาญการแก้คำพูด (Speech Correctionist)
- ล่ามแปลภาษาใบ้

(5) ปัญหาการขาดความร่วมมือของผู้ปกครอง ผู้ปกครองของเด็กพิการที่มีการศึกษา น้อยมักไม่สนใจที่จะให้บุตรหลานของตนได้รับการศึกษา ผู้ปกครองบางรายที่เห็นความสำคัญ ของการศึกษาบ้างก็มักใช้เวลาตัดสินใจที่จะส่งเด็กเข้าโรงเรียนช้าเกินไปจนอายุเด็กค่อนข้าง มากหรือเมื่อนำมาฝากเข้าเรียนแล้วระยะหนึ่งก็มักจะใจร้อนหรือไม่เข้าใจว่าเด็กพิการมีพัฒนา การทางการศึกษาช้ากว่าเด็กปกติมาก เมื่อเห็นว่าเด็กยังไม่อ่านไม่ออก และเขียนไม่ได้ก็จะให้ เด็กลาออกและนำกลับบ้านไปเลี้ยงดูที่บ้าน

สำหรับผู้ปกครองเด็กหนุ่มกว่าส่วนมากจะมีปัญหาด้านการสื่อสารความเข้าใจกับเด็ก โรงเรียน- ศึกษาศูนย์เสถียรได้ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยจัดบริการสอนภาษามือให้แก่ผู้ปกครอง และ ผู้สนใจโดยไม่คิดค่าบริการ แต่มีผู้ที่สนใจอย่างจริงจังน้อย

ส่วนผู้ปกครองเด็กปัญญาอ่อนไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับโรงเรียนประมาณร้อยละ 70 ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการรับ - ส่งเด็กเมื่อผู้ปกครองมารับเด็กกลับบ้านในวันสุดสัปดาห์ มักจะ ไม่นำมาส่งตามกำหนด ทำให้เด็กขาดความต่อเนื่องทางการศึกษา

(6) ปัญหาเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอน โรงเรียนสำหรับเด็กพิการจะสอนตาม หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ แม้จะสามารถดัดแปลงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพของ เด็กพิการได้ แต่การวัดและประเมินผลก็ต้องเป็นไปตามระเบียบของกระทรวง เช่น โรงเรียน ศรัทธาเสถียร มีกฎเกณฑ์ว่านักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ของโรงเรียนจะต้องเรียนซ้ำ ชั้นและถ้าซ้ำชั้นสองปีแล้วยังไม่สามารถสอบไล่ได้ ก็ต้องออกจากโรงเรียน เป็นต้น

การเรียนตามหลักสูตรปัจจุบันปรากฏว่าหลายวิชาในหลักสูตรนักเรียนต้องย้ายห้องเรียน ซึ่งค่อนข้างเป็นปัญหาสำหรับเด็กพิการเพราะไม่สามารถเคลื่อนย้ายตัวเองได้สะดวก และรวดเร็ว

เร็วเหมือนเด็กปกตินอกจากนี้อาคารเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ออกแบบสำหรับคนพิการ โดยเฉพาะ

(7) ปัญหาเด็กพิการที่เรียนสำเร็จแล้วไม่มีงานทำ จุดมุ่งหมายของการศึกษาพิเศษส่วนหนึ่งคือการเตรียมเด็กเพื่อการประกอบอาชีพ นอกเหนือจากการสอนให้รู้จักช่วยตัวเองและการปลูกฝังให้เป็นพลเมืองดี แต่ปรากฏว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วคนพิการหางานประจำทำได้ยาก

การที่คนพิการหางานทำได้ยาก เนื่องจากสาเหตุ 3 ประการคือ

- ทัศนคติของสังคมและนายจ้างโดยทั่วไปที่ยังไม่ยอมรับความสามารถของคนพิการ
- ในประเทศไทยมีคนว่างงานเป็นจำนวนมาก
- ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายการจ้างงานคนพิการที่กำหนดให้สถานประกอบการรับคนพิการเข้าทำงานร่วมกับคนปกติในสัดส่วนที่เหมาะสม เช่น ร้อยละ 1 หรือร้อยละ 2 เพื่อช่วยให้คนพิการมีความรู้สึกว่าเขาสามารถทำงานได้ เช่นเดียวกับคนอื่นในสังคม (วิจิตร ระวิวงศ์, 2524 : น. 50-54)

(8) ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการสูงมาก คือสูงเป็นประมาณ 4 เท่าของการจัดการศึกษาสำหรับคนปกติ ทำให้การขยายการศึกษาสำหรับคนพิการทำได้ลำบาก

(9) ขาดองค์กรที่ทำหน้าที่พัฒนาและประสานการพัฒนากิจการการศึกษาสำหรับคนพิการโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, น: 141)

5.2 แนวความคิดและการดำเนินงานการศึกษาพิเศษของประเทศไทยในอนาคต

แนวความคิด

(1) การศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการควรเป็นการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิการกับเด็กปกติ โรงเรียนไม่ควรแยกเด็กพิการออกจากเด็กปกติ เพราะถือว่าเป็นการแยกเด็กพิการออกจากสังคมและการลงทุนสร้างโรงเรียนพิเศษสำหรับเด็กพิการโดยเฉพาะใช้เงินทุนเป็นจำนวนมาก แต่ถ้าจัดห้องพิเศษในโรงเรียนปกติจะลงทุนน้อยกว่า

(2) รัฐต้องขยายบริการทางการศึกษาพิเศษแก่เด็กพิการ ให้เท่าเทียมกับเด็กปกติ

และจัดบริการให้แก่คนพิการหลังจากจบการศึกษาภาคบังคับแล้ว โดยจัดในรูปของการฝึกอาชีพ สำหรับเด็กพิการที่มีความสามารถทางการศึกษาเป็นพิเศษ ควรส่งเสริมให้เรียนในชั้นสูง ๆ โดยการให้ทุนการศึกษา

(3) ผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพ โดยกรมสามัญศึกษาร่วมมือกับสถาบันที่ผลิตครูสาขาการศึกษาพิเศษ ตลอดจนสถาบันที่มีการสอนวิชาทางการแพทย์ จิตวิทยา และสังคมสงเคราะห์ ตั้งแต่การกำหนดหลักสูตร ไปจนถึงการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษา เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพ

(4) สนับสนุน และให้กำลังใจบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กพิการ โดยการจัดสัมมนา ซึ่งปฏิบัติการอย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อเพิ่มเติมทักษะใหม่ ๆ ในการให้การศึกษแก่เด็กพิการ

นอกจากนั้นควรให้ค่าตอบแทนครูที่สอนเด็กพิการสูงกว่าครูทั่วไป เพื่อเป็นกำลังใจตอบแทนความเสียสละและภาระหนักหลายด้าน

(5) โรงเรียนควรมีความสัมพันธ์กับผู้ปกครองของเด็กพิการ โดยการให้ความรู้และข้อเท็จจริงทางการแพทย์ เกี่ยวกับสภาพความพิการของเด็ก วิธีการปฏิบัติตนของผู้ปกครองต่อเด็ก เพื่อให้ผู้ปกครองได้เข้าใจถึงขั้นตอนในการพัฒนาของเด็กพิการ

(6) โรงเรียนการศึกษาพิเศษทุกแห่งควรมีนักสังคมสงเคราะห์ประจำโรงเรียน เพื่อช่วยดูแลเด็กพิการและออกไปให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครอง

(7) รัฐควรส่งเสริมโอกาสในการประกอบอาชีพแก่เด็กพิการ

การดำเนินงาน

ในการพัฒนาการศึกษาพิเศษของประเทศไทย รัฐควรดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) สสำรวจจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งหมดในประเทศไทย จากจำนวนประชากรทั้งหมดประมาณ 55 ล้านคน ตามทฤษฎีแล้วจะมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภทรวมกันทั้งประเทศไม่ต่ำกว่า 5 ล้านคน ในจำนวนนี้อาจมีอย่างน้อยครึ่งหนึ่งเป็นเด็กที่มีอายุในวัยเรียน รัฐควรสำรวจว่าเด็กกลุ่มนี้อยู่ที่ใด และมีลักษณะการกระจายอย่างไร เมื่อทราบ

จำนวนเด็กแล้วจะทำให้รัฐสามารถวางแผนในการให้บริการเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับโอกาสทางการศึกษาน้อยมาก รัฐควรขยายบริการทางการศึกษาให้กว้างขวางขึ้น ให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ และบริการเด็กในหลายประเภทความพิการ

(3) ขณะนี้รัฐยังไม่มีแผนแม่บทรวมในการให้การศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษต่างหน่วยงานต่างมีโครงการของตนเอง ทำให้ขาดภาพรวมที่เป็นระบบ การพัฒนาจึงขาดทิศทางที่แน่นอน

(4) ควรจัดระบบบริหารการศึกษาพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ บางครั้งมีการแข่งขันและแก่งแย่งกัน หากมีการจัดระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาการศึกษาพิเศษจะก้าวหน้าไปมากกว่านี้

(5) ควรมีการวางแผนร่วมกันในระดับชาติในการฝึกอบรมบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ หน่วยงานชั้นสูงที่ทำหน้าที่ฝึกหัดครูด้านการศึกษาพิเศษมีน้อย และมีไม่ครบทุกด้านหลายหน่วยงานต้องส่งบุคลากรไปฝึกอบรมในต่างประเทศ ทำให้รัฐต้องเสียงบประมาณมาก สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งมีศักยภาพที่จะพัฒนาให้มีความสามารถฝึกอบรมบุคลากรในด้านการศึกษาพิเศษได้ รัฐควรให้การสนับสนุนในด้านนี้

(6) ควรกำหนดมาตรฐานการทางการเรียนการสอน ซึ่งรวมไปถึงการกำหนดหลักสูตรที่เหมาะสม การเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลที่อาจมีเกณฑ์ที่แตกต่างไปจากเด็กปกติ ปัจจุบันเด็กปัญญาอ่อนยังใช้ตำราเรียนเล่มเดียวกับเด็กปกติ

(7) รัฐควรมีหน่วยงานกลางในการผลิตสื่อการสอน ตลอดจนจัดหาอุปกรณ์การสอนที่จำเป็น อุปกรณ์ตลอดจนสื่อต่าง ๆ ที่ใช้เด็กปกติสามารถนำมาใช้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ แต่มีอุปกรณ์และสื่อบางอย่างที่ต้องจัดหาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ เช่น ปากกา ดินสอที่มีขนาดใหญ่เป็นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ดินสอและกระดาษรองเขียนสำหรับเด็กตาบอด ชุดการฝึกการรับรู้ทางสายตาสําหรับเด็กที่มีปัญหาในการ

เรียนรู้ เป็นต้น การสอนจะมีประสิทธิภาพเมื่อมีการใช้สื่อที่เหมาะสม

(8) การศึกษาวิจัย ปัจจุบันยังมีความรู้ความเข้าใจเด็กที่มีความต้องการพิเศษน้อยมาก รัฐควรมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ มหาวิทยาลัยในปัจจุบันมีเพียง 1 แห่งที่มีการผลิตบัณฑิตทางด้านการศึกษาพิเศษ งานวิจัยมีน้อยเพราะไม่ได้รับการสนับสนุนทางด้านทุนที่ใช้ในการวิจัยเท่าที่ควร

(9) รัฐควรเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนทราบว่าหน่วยงานใดที่ให้บริการทางการศึกษาพิเศษ และการศึกษาที่เกี่ยวข้องมีอยู่ที่ใด และให้บริการประเภทใด ประชาชนจะได้ใช้บริการได้อย่างถูกต้อง และเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชนด้วย ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนตั้งความหวัง และทัศนคติที่เป็นจริงต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

(10) ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 เห็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและเอกชน ความร่วมมือดังกล่าวควรกระจายมาถึงด้านการศึกษาพิเศษด้วย... หากรัฐมีการกระตุ้นและสนับสนุนอาจได้รับความร่วมมือมากกว่าที่ผ่านมา ซึ่งจะช่วยให้งานการศึกษาพิเศษก้าวไปอีกไกล

(ผดุง อารยะวิญญู, 2531:น.31-33)